
Keskustelua

Heikki Oja

Riimuja Ulvilan sinetissä

Oli kiintoisaa lukea Visa Immosen esittely Ulvilasta löytyneestä leimasimesta.¹ Olen juuri kirjoittamassa kirjaa riimuista, ja sinetin keskellä oleva puumerkki näytti hyvin tutulta. Siinä on selvästi yhdistelmäriimu, jossa samaan pystyvarteen on piirretty kahden riimukirjaimen oksat, yksi oksa vasemmalle ja kaksi oikealle. Yhdistetyt merkit ovat siten ʃ ja ʆ. Molemmat ovat tuttuja riimuaakkosista. Ne eivät kuitenkaan esiinny yhtä aikaa samoissa aakkosissa. Ensimmäinen, ar nimeltään, on keskiaikaisissa riimuaakkosissa a-kirjaimen päätyyppi.² Toinen, ansuz nimeltään, on taas vanhojen germaanisten riimujen a-kirjaimen päätyyppi.³ Olisiko Alff-herra ollut niin ihastunut nimensä alkukirjaimen, että olisi valinnut sen puumerkkiinsä kahdella eri tavalla kirjoitettuna?

Riimukirjoitusta käytettiin 1300-luvulla vielä aktiivisesti esimerkiksi Gotlannissa ja Norjassa, vaikka Suomessa riimujen käyttö näyttää rajoit-

tuneen pääasiassa riimusuauvoihin ja puumerkeihin. Paavo Ekko on todennut, että esimerkiksi Ulvilan talojen puumerkeistä liki 20 prosenttia on muodostettu riimukirjaimista.⁴ Kun tutkii Immosen mainitsema kokoelmia Suomen ja Ruotsin keskiaikaisista sineteistä⁵, huomaa helposti, että rälssiin kuulumattomien miesten puumerkeissä olivat keskiajalla riimukirjaimet paremminkin sääntö kuin poikkeus. Usein riimun vartena oli käytetty pitkävartista ristiä, mutta ristin poikkipuuta ei Ulvilan sinetistä ainakaan selvästi erotu.

-
1. Visa Immonen, *Esine tulkittuna, esimerkkinä keskiaikainen sinetileimasin Ulvilasta, Historiallinen Aikakauskirja* 111 (2013), 477
 2. Odd Einar Haugen, *Gullskoen Runefont*, 1996, www.hd.uib.no/Runefonter/Gullskoen.html.
 3. Odd Einar Haugen, *Gullhornet Runefont*, 2001, www.hd.uib.no/Runefonter/Gullhornet.html.
 4. Paavo Ekko, *Puumerkit ja riimut menneisyyden avaimina*, Suomen Heraldinen Seura 1984, 74
 5. Reinhold Hausen, *Finlands medeltidssigill*, *Finlands statsarkiv* 1900 (verkossa osoitteessa www.arkisto.fi/uploads/Aineistot/Muita%20tietokantoja%20ja%20hakemistoja); Bror Emil Hildebrand, *Svenska sigiller från medeltiden*, Stockholm 1862 (verkossa osoitteessa books.google.com).